

Abstrakt

Konverzi můžeme nahlížet jako změnu, v rámci které se jednotlivec přihlašuje k určitému společenskému náboženskému proudu a přijímá hierarchii hodnot, představ a postojů, které ostatní členové tohoto společenství zastávají. Téma náboženského obrácení je komplexní jev, který si zasluhuje širokou interdisciplinární pozornost. Je středem zájmu teologů, psychologů, religionistů, sociologů, kulturních antropologů a vzácně i lékařů. Z těchto perspektiv náboženskou konverzi zkoumáme a přibližujeme si její jednotlivé prvky, neboť se jedná o fenomén, který představuje badatelsky cenný materiál pro všechna tato vědecká odvětví. Nejenže hrál významnou roli u zrodu psychologie jako vědy, ale také důmyslným způsobem manifestuje zakoušení Boží přítomnosti skrze lidské vědomé prožívání, jednání a chování.

Definice výrazu „náboženská konverze“ i její chápání prošly svým vlastním dramatickým vývojem. Dříve bylo konverzi v tomto kontextu rozuměno spíše jako radikální osobnostní změně a reorganizaci. V dnešní době se chápe spíše jako aktivní proces „pojení se,“ který vede k dynamické organizaci a dovršení rozmanitých lidských dimenzí. Pomáhá stabilizovat, zvnitřňovat a motivovat člověka. Je to proces, díky kterému si člověk dokáže uvědomit sám sebe. Vždy však ve spojení s náboženským vyznáním a s vírou, kterou si daná osoba volí.

V předkládané práci se zaměřuji na otázku „*Co je to náboženská konverze?*“ Jedná se o manifestaci Boží moci, či jde o čistě lidské rozhodnutí? Jedná se o osobní akt, nebo má náboženská konverze kořeny v jedincově okolí? A konečně, jedná se o jednorázový akt, nebo jedinec zraje ve svém srdci po dlouhou dobu? Tyto otázky jsou zohledněny i v předkládaných autentických výpovědích konvertitů. Ty jsou zaměřeny i na výjimečné příběhy konverze u Pavla z Tarsu, Augustina z Hippo či Quinta Septima Florense Tertulliana.

Komparace jednotlivých příběhů s teoretickými konstrukty, na kterých jsou založeny teorie náboženské konverze, je součástí samého závěru předkládané práce. Damašský zážitek apoštola Pavla hraje důležitou roli v raném křesťanství, zároveň

po řadu let, až do devatenáctého století, byla Pavlova zkušenost pokládána za univerzální prototyp pro všechny ostatní konverze. V tomto případě mluvíme o náhlé konverzi, což je proces více emocionální, než racionální, ve kterém konvertita hraje spíše pasivní roli. Pro tento typ konverze je typická dramatická transformace.

Ovšem i zde najdeme kontrast a konverzi náhlou vyvažuje náboženské obrácení postupné. Tento proces je typický pro adolescentní období či ranou dospělost. Před bouřlivými emocemi je zde více zastoupeno racionální myšlení. Obrácený je zde aktivní hledající osobou, která nemusí zůstat u příklonu pouze k jednomu proudu, ale stále intelektuálně zpracovává zvolený filosofický či duchovní směr. Takovým příkladem je Augustin z Hipponu, v jehož případě jsme svědky mnohonásobného hledání a nalézání.

Konverzi můžeme osvětlit různými způsoby, obvyklé je začít u psychodynamického modelu, který je založen na síle nevědomí a který zastával Sigmund Freud či Carl Gustav Jung. Neurobiologie a medicína na obrácení nahlížejí jako na určitou odchylku od normálního stavu. V přístupech zaměřených na sociální prostředí vědci zkoumají vliv sociálních skupin ve smyslu sociálního posunu či vymývání mozků. Další teorie pak staví na individuální krizi, která obráceného ovlivňuje a připravuje jej na rozhodující moment přijetí nové víry.

Nejproblematictější na celém fenoménu náboženské konverze je však vztah mezi psychologií a teologií, které po stovky let vzkvétaly pospolu jako součásti filosofie. Psychologie se svojí snahou člověka definovat exaktní vědeckostí, testovými bateriemi a medicínskými pojmy však již není v souladu s teologií, jejíž teze jsou pro ni příliš abstraktní. Na druhou stranu teologie vnímá určité redukcionistické tendence, které může psychologická metodologie přinášet. Smyslem této práce je přispět do dialogu těchto dvou věd, a podtrhnout důležitost role psychologie náboženství v současném bádání o člověku. Neboť fenomén náboženské konverze je stále důležitý ve všech svých variantách, zvláště v naší nábožensky pluralitní společnosti.